

LEDELSENS BERETNING 2015

På vores første strategimøde i foråret 2015 – vindue til fremtiden – havde vi fokus på den fremtid, vi danner og uddanner børn til. En ting stod meget klart, da vi var færdige: vi har måske nok anelser – heraf mange bange – men ingen af os ved, hvad det faktisk er for en fremtid, vores børn skal være voksne i.

Det er skolens paradoksale situation: Vi skal give børnene det bedst mulige afsæt til en fremtid, vi ikke kender. Samtidig vil det væsentlige bidrag til elevernes dannelse og kompetencer, vi giver, få stor betydning for netop denne fremtid, som samme elever bliver medskabere af.

Vi må altså ydmygt bestræbe os på at omgå denne ubestemthed – den mangel på viden om fremtiden. Og holde op med at tro, det giver mening og kompetente fremtidsborgere, at vi tror at vide, alt hvad eleverne skal vide og har brug for og derfor kan sætte detaljerede mål for det hele – og i øvrigt jævnlige teste, om målene er nået.

Peter Kemp (<http://politiken.dk/debat/kroniken/ECE169413/den-laererloese-skole/>) skelner mellem den kulturformidlende lærer og specialistlæreren. Den kulturformidlende lærer forudsætter at eleven ikke kun er en mere eller mindre effektiv arbejdsmaskine, men derimod er anlagt på at blive et selvbevidst væsen, der overtager en kultur i form af sprog, historie, kunst, litteratur, videnskab, religion og filosofi. En kultur det bestandigt i fællesskab med andre må tilegne sig og også forny. Den kulturformidlende læreres primære mål er at engagere eleverne i denne overtagelses- og fornyelsesproces.

Specialistlæreren ser derimod eleven som led i et videns- og informationssamfund, hvor mennesker i alles kamp mod alle kæmper for at overgå hinanden i videnspræstationer og tekniske udfoldelser. Målet for denne lærer er at få alle til at deltage aktivt i videns- og teknikkapløbet. Den eneste interessante viden er den, der kan være nyttig i dette kapløb – og tilbage står visdom om tilværelsens store spørgsmål og det gode liv. Kultur er kun relevant, for så vidt det skal bruges i den informationsmængde, der skal give os førstepladsen i det globale videns- og teknikkapløb.

Uden at forklejne viden og tekniske færdigheder, som naturligvis også skal være en del af skolens formidling, skal vi i den grad sørge for at forblive i den kulturformidlende tradition. Med udviklingen i folkeskolen tyder meget på, at oprøret og forsvaret for denne tradition skal finde sted på de frie skoler.

Vi skal ikke kaste vores humanistiske tradition over bords i angst for kineserne og den globale konkurrence. Men derimod skal vi turde holde fast og insistere på en skole med en bred og kulturformidlende faglighed. En faglighed, der også danner til demokratisk ansvarlighed og global forståelse.

En bred faglighed

Og derfor kom vores sidste møde i rækken – stifinderen – til at handle netop om begrebet faglighed.

For i kølvandet på PISA og forestillingen om at kun de dygtigste kan klare sig i den globale konkurrence er er faglighed blevet et alt for snævert begreb.

Ikke overraskende kunne mødet ikke munde ud i færdige formuleringer – for emnet er netop meget komplekst. Men sammen fik vi det foldet ud, så vi har fået nye perspektiver på vores virke. Og samtalen om fagligheden er helt central.

Hermed et par nedslag i vores aktuelle arbejde med faglighed:

Tværfaglige bånd i Friskolen

Sidste år berettede jeg om, hvorledes vi var gået i gang med at undersøge mulighederne for mere aldersintegreret undervisning i friskolen. Efter sommerferien var vi klar med et nyt og omfattende tiltag i indskoling og på mellemtrinnet, der ud over det aldersintegrerede element skal udvikle og profilere skolens faglighed.

Der er tale om et bånd, der samler en række mindre fag og løber som en rød tråd gennem indskoling og mellemtrin. Båndet skal skabe større rum for tværfaglig tænkning, projektbaseret samarbejde samt fordybelse. Således læses der i 0.-2. Klasse to lektioner tre gange om ugen i et oplevelsesbånd, i 3.-4. Klasse læses der tre lektioner to gange om ugen i et "fordybelsesbånd" og endelig har 5.-6. klasse en hel dag med seks lektioner i det der nu kaldes et "projektbånd". Båndet varmer effektivt op til den mere projektbaserede tilgang, vi gerne vil praktisere med overbygningseleverne. Det tværfaglige skal til – synes vi – fordi det giver eleverne mulighed for at opleve sammenhænge, mønstre, snitflader mellem forskellige fag – og dermed opnå en dybere forståelse for fagene i sig selv, men også for selve begrebet "faglighed". Desuden kan den blanding af arbejdsformer, der opstår når man kombinerer kreative og meres boglige fag – herunder styrke motivationen, nysgerrigheden og fantasien.

Vi ser frem til at udvikle og skærpet båndets form og indhold yderligere i de kommende år.

Linjefag i Efterskolen

En del af det at lave efterskole er at have et fagtilbud, der er attraktivt for de unge. Og her må man også skæve lidt til udbud og efterspørgsel – også i forhold til de mere end 240 andre efterskoler i Danmark, hvoraf de 36 ligger på Fyn.

Vi udvikler derfor løbende vores linjefagstilbud. Vi har med stor succes startet vores brand- og politilinje og næste år har hele 36 elever meldt sig til den linje – hvorved vi altså starter to hold op. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke vores samarbejdspartnere hos politi og brandvæsen varmt. En særlig tak skal lyde til vores lokale brandmænd – og nu også deltids- men fuldblodsefterskolelærere - Nicolai og Stefan, som går til opgaven med et usædvanligt engagement.

Med brand- og politilinjen har vi startet en ny slags linjefag, hvor interessefagstækningen kombineres med en erhvervsretning og erhvervsafklaring. Vi tror på vigtigheden af også at tænke ud af efterskoleopholdet og lade undervisning og samvær give inputs til det videre liv og mere konkret også den videre uddannelse.

Til august starter vi derfor linjen RUM – som er en kunstlinje for arkitektur og udsmykning. Linjen, der skal arbejde med kunst i stor skala, henvender sig til unge, der går med drømme om at blive arkitekt, kunstner eller designer. Med denne linje ønsker vi endvidere at få flere ”kreative” elever – da det er en elevgruppe, vi mangler.

Jeg kan desuden nævne, at ud over linjefagstilbudet – der også stadig rummer de ”gamle” linjer, er vores niveaudeling stadig et hit, der får mange til at komme på besøg hos os. Det er også lykket at få en meget mere ligelig fordeling mellem kønnene. Elevholdet 16/17 har næsten 50% piger.

Mangfoldighed og inklusion

Såvel i fri- som i efterskoleverden drøftes det sociale ansvar. Mange tegner et billede af private skoler, der kun er for de rige og de velfungerende. Det billede er ikke korrekt. Og det er vi et levende bevis på.

Vi er og vil være en mangfoldig skole. Ikke alene skal mødet med den anden og med det der er anderledes være en del af den dannelse der finder sted på vores skole, her skal alle – uanset forskelle – opleve at være værdifulde medlemmer og aktive bidragere i såvel undervisning som samvær.

Vi har i både fri- og efterskole et inkluderende miljø. En hverdag hvor den enkelte i høj grad bliver set og mødt. Og i begge skoler arbejder vi på at blive endnu stærkere på dette felt. Både ved at lave en hverdag der fungerer for mange forskellige børn og unge – og indimellem også ved at lave særlige aftaler og udvide rammen lidt, så noget kan lykkes.

Vores skole skal være et træ, hvor der side om side kan gro både æbler, pærer og kirsebær. Vel at mærke ikke et træ, hvor der på bekostning af et stort og sundt æble kommer slatne pærer og indtørrede kirsebær. Men et træ der giver næring og vækst til alle og resulterer i et væld af farver og aroma, som vi alle kan nyde godt af.

Inklusion og samarbejde i Friskolen:

I Friskolen arbejder vi stadig med organiseringen af vores inklusionsarbejde. Vi udvikler modeller, der giver fleksibilitet i forhold til at yde ekstra indsats og hjælp lige der, hvor der er mest brug for det. At inklusionslærere ikke bindes til bestemte lektioner hele år ad gangen, men at vi løbende kan prioritere indsatserne, der hvor de er mest givtige og nødvendige.

Vi synes desuden, vi har et rigtigt godt samarbejde med Faaborg-Midtfyn kommune, der yder en god betjening af friskolerne. Vi har til skolen tilknyttet en Psykologisk-pædagogisk konsulent, som vi gør brug af, når vi har brug for rådgivning eller nye øjne op på nogle problemstillinger, der vedrører børnenes læring og skolegang. Som noget nyt har vi også fået en rådgivende socialrådgiver tilknyttet. Hun kommer på skolen med jævne mellemrum og kan rådgive lærere, pædagoger og ledelse i forhold, der har med børnenes sociale velbefindende i skole og hjem at gøre. Socialrådgiver og PP-konsulent arbejder endvidere tæt sammen, og denne struktur giver meget bedre mulighed for at arbejde helhedsorienteret omkring børnene. Det hilser vi meget velkomment.

Ude i byen hører jeg sommetider en historie om vores friskole, der handler om, at vi ikke er særligt rummelige.

Om den har reelle rødder i en konkret fortid er jeg ikke den rette til at svare på. Jeg vil til gengæld gerne understrege, at det ikke er en historie, der passer til den friskole, jeg kender. Jeg ved at vi har og oplever også at vi har plads til mange forskellige børn – og mange forskellige børn har skoleglæde og faglig fremgang i vores rammer. Dermed ikke være sagt, at der ikke er udfordringer, vi kan blive dygtigere til at arbejde kvalificeret med.

På den anden side kan tendenserne i samfundet til at skabe større og større enheder blive en udfordring, hvis det får folk med fx særligt sårbare børn til at søge vores friskole alene på grund af den lavere klassekvotient og det nære miljø. Imens fx velfungerende søskende forbliver i det kommunale tilbud. For at skabe en god skole skal vi have en god balance i vores elevgruppe – og også et bagland der vælger skolen til i troen på dens værdier og pædagogiske afsæt.

En anden fugl har sunget om samarbejdet med forældre til børn med særlige udfordringer. At skolen har virket ”lukket” og ikke har informeret og inddraget tilstrækkeligt. Den sang er det os magtpåliggende at give en helt anden melodi. Vi arbejder ihærdigt med at udvikle det åbne, ærlige og inddragende samarbejde. Vi er helt sikkert ikke fuldkomne i den disciplin – men vi oplever, at vi i langt de fleste tilfælde har et rigtigt godt samarbejde til fordel for de børn, der i den grad har brug for det. Et samarbejde alle parter tager ansvar for at få til at fungere.

Socialt ansvar og forarbejde på Efterskolen

Hvad angår efterskolen, synger ingen om manglende socialt ansvar. Vi er simpelthen billedet på det, Efterskoleforeningen har lanceret som ”Hele Danmarks Efterskole”. Med de styrker og udfordringer, det giver.

Ud over at vi arbejder med strukturer og aftaler i dagligdagen, der skal sikre at vi er på forkant og også at vi får samlet løbende op, arbejder vi nu også målrettet med vores forarbejde – altså processen INDEN eleverne starter på skolen.

Vi indførte sidste år individuelle samtaler i forbindelse med vores arrangement for nye elever og deres forældre i foråret. Forud for disse havde vi samlet information gennem spørgeskemaer, så vi til samtalerne havde mulighed for at få afdækket særlige forhold og forudsætninger, der kræver

handling allerede fra skoleårets start. Herunder gav det os mulighed for at søge kommunerne om hjælp til særlige indsatser og bedre bemanning. Og naturligvis gav det os vigtige informationer i forhold til sammensætning på værelser og hold – og skoleåret kunne starte med større overblik og dermed også med større ro. Det er meget bedre at være et skridt foran eleverne og forudse de problemer, der kan opstå – og måske endda nå at forebygge dem.

Vi arbejder videre med denne proces, som vi i år har justeret med baggrund i sidste års erfaringer. Vi oplever i øvrigt, at vi går imod en større balance i elevgruppen.

Vores fysiske rammer

De økonomiske kriseår har efterladt vores bygninger med skammer og også enkelte åbne sår. Vi har i 2015 fået frigivet flere pedeltimer, da nattevagten er løst på anden vis. Sammen med et let øget vedligeholdelsesbudget har dette gjort en hel del underværker. Af lidt mere væsentlige renoveringer kan nævnes:

- Etablering af opholdsstue samt renovering af toiletfaciliteter og gangarealer i beboelsesfløjen "Vest".
- Udskiftning af den meget fønnede og meget lidt præsentable stern på "Øst"
- Renovering af opholdsstuen på lang gang i Efterskolen – herunder med ny gulvbelægning.
- Gradvis reparation af vores flade tage rundt på hele skolen
- Maling af undervisnings- og faglokaler i kælderen.

Dertil har vi – i 2016 – renoveret naturhuset, så det nu er børnehaven. Valget af naturhuset var nærliggende, da huset ikke længere undervisningsmæssigt fungerede tilfredsstillende for lærerne.. Naturfagsundervisningen foregår herefter i de almindelige klasselokaler samt i fysiklokalet. Når økonomien er til det, bør vi drøfte etableringen af et nyt naturfagslokale.

På ønskelisten i det kommende år er en grundig og professionel gennemgang af vores bygninger og i kølvandet derpå en vedligeholdelses- og renoveringsplan. Vi ønsker os også brændende et samlet lærerværelse for begge skoler, hvor administrationen kan ligge i umiddelbar tilknytning. Dette vil give den fysiske understøttelse af den helhed og det fællesskab, vi er godt i gang med at skabe.

Styrkelse af fællesskabet

Og nu vi er ved det fysiske: Vi har fået nyt skilt.

Som symbol på helheden og fællesskabet fik vi i december nyt logo. Eller det vil sige: Det gamle logo har fået nye – og denne gang fælles farver. Valget faldt på en stærk grøn – fordi det markerer forår - det nye, der gror frem. Og det er det, vi vil have vores fokus på nu. Og vi ønsker at dette fokus skal være fælles, og at fokus også skal være fællesskabet. Det, der samler os. Det vi kan sammen.

Vi arbejder målrettet på at styrke:

Fællesskabet mellem to skoleformer, en fritter og en børnehave.
Fællesskabet mellem ansatte og baglandet – det folkelige grundlag.
Fællesskabet mellem ledelse og medarbejdere – en god kultur og kommunikation

Det folkelige grundlag

Vi er forældrenes skole. Vores værdigrundlag byder os at føre en levende samtale med baglandet til gavn for det daglige samvær og fællesskabet på skolen. En samtale der skal styrke og udvide forholdet mellem skolens bagland og personalet.

Helt centralt i dette er arbejdet for den fælles forståelse af, at vores skole er et fællesskab – og ikke en butik. Vi hverken skal eller vil sælge noget, og vi opfatter heller ikke det, der skabes her som en vare. Følgelig er her heller ikke nogen, der kan betale FOR noget – skolepenge er noget vi giver TIL afholdelse af de fælles udgifter. Dette skal være afsættet for vores samtaler og samarbejde – og vi skal omvendt tror fuldt og fast på, at inddragelse i høj grad betaler sig.

Processen omkring børnehaven har været en dejlig påmindelse om fællesskabet i den pionerånd, der gør det muligt at åbne en børnehave på bare tre måneder. Om hvor stærkt vi står, når forældre og ansatte arbejder sammen. Mange tak til alle involverede for den forrygende start.

Den levende samtale mellem ansatte og bagland opleves også dagligt i et konstruktivt samarbejde med bestyrelsen, der gennem stort engagement og en betydelig arbejdsindsats sætter deres tydelige præg på udviklingen. Der skal i den forbindelse lyde et stort tak til jer alle.

Også et stort og hjerteligt tak til vores altid energiske og engagerede støtteforening. Vi sætter stort pris på jeres arbejde, jeres gode humør og også de dejlige indkøb, jeres indsats giver mulighed for.

Noget om ledelse

Jeg bliver indimellem udpeget af forældre eller børn, der forklarer: Det er forstanderen, det er hende, der bestemmer over skolen. Ud over, at det sådan set jo er denne generalforsamling, der har den rolle og slet ikke mig – er det heller ikke en opdeling af verden, der interesserer mig ret meget - Altså den der handler om, hvem der bestemmer over hvad og hvem. Det findes der et meget fint kapitel i Exupéry's "Lille Prins," der på sin egen underfundige måde viser begrænsningerne i. Det handler om en konge og I kan selv læse det, hvis I tænker, jeg tager fejl.

Da vi for kort tid siden fik nye stjernebørn blev jeg passet op af klassen og spurgt: hvad laver en forstander? Og nu havde jeg jo selv muligheden for at bringe andre perspektiver på banen – derfor blev svaret noget i retningen af, at det er mig, der laver alt det kedelige arbejde, der skal til, for at børnene, pædagogerne og læreren kan lave alt det sjove og meningsfulde sammen.

Som også Kasper har nævnt, har vi brugt 2015 til at finde ud af, hvordan skolens ledelsesstruktur skal være, for at den bedst muligt understøtter såvel de enkelte dele men også- og meget væsentligt – helheden.

(Jeg håber, mange af jer har haft lejlighed til at se den lille film, vi har lavet, for at formidle tankerne bag.) Vi har nu tankerne og teamet på plads – og så glæder vi os til at komme i gang med at skabe medejerskab, fælles retning og samt en god koordinering. Og vi håber i den forbindelse også, at alle vil opleve et noget større ledelsesmæssigt nærvær.

I den forbindelse finder jeg det passende at sende en varm tak til alle vores ansatte. TAP'er, pædagoger, lærere, ledere - Ingen af os kunne lave skole alene – og vi er afhængige af alles bidrag og samarbejde. Vi er et stærkt og mangfoldigt hold!

Vi har i 2015 sagt farvel til Dan i efterskolen og Martin i friskolen. Til gengæld har vi ansat Oliver, Stine og Claus i efterskolen, samt Anna i friskolen. I første del af 2016 har vi endvidere sagt god dag til Erik som medleder i friskolen, til Majbrit, der er pædagogisk leder i børnehavne, samt Anne og Jesper i børnehaven. I SFO'en sagde vi farvel til Mette i januar 2016 – hun er blevet afløst af Josefine. Desuden har vi ansat Rita som praktisk medhjælp og støtte i Friskolen. Og senest er Lasse kommet til – også i friskolen.

[Fra hegn til hjemsendelser! – noget om pædagogisk sammenhæng.](#)

Hvad har en diskussion om hegn omkring en børnehave med debatten om nul-tolerance og hjemsendelser i en efterskole at gøre?

Det er netop det, der er så fascinerende ved at være en kombineret skole. At der går en lige linje fra de pædagogiske overvejelser i børnehaven, over friskole og SFO til efterskolen.

Relationerne mellem børn og voksne skal på vores skole udgøre den stærke snor, der holder børn og voksne tæt på hinanden – ikke en ydre afgrænsning i form af et hegn eller trusler om omgående bortvisning.

Vores børnehavefaglige personale fortæller – med baggrund i mange konkrete erfaringer i forskellige institutioner – at det netop er i institutioner, hvor børnene er hegnet inde – at børn stikker af. På samme vis kan styring gennem firkantede regler skabe en grænsesøgende adfærd med mangel på refleksion i forholdt til meningen og fællesskabet.

Det kan altså godt være at et omsluttende hegn eller trusler om omgående bortvisning i første omgang har en ønsket effekt på det konkrete ønske om at regulere en adfærd. Men det kan aldrig overgå de positive effekter der er ved i stedet at opnå det gennem de stærke og gode relationer – selvom det ofte kræver mere af os.

(Og parentes bemærket er der naturligvis brug for regler og rammer på en efterskole – ligesom der er brug for afgrænsninger og markeringer i en børnehaven – verden er ikke sort eller hvid).

Men vi vil gerne være mere ambitiøse med vores pædagogik. Vi tror på, at samtalen og relationerne er besværet værd, fordi det skaber børn og unge, der i højere grad er indrestyrede – af sig selv kender forskel på rigtigt og forkert, og som lærer at vurdere deres egne handlinger i forhold til egne mål og fællesskabets vel.

Her er tillid et nøgleord. En efterskolelærer rev sig for nylig i håret, fordi en elev havde løjet for ham i forbindelse med en samtale, der ellers havde været meget tillidsfuld og god. ”Måske har jeg været for naiv”, sagde han lidt flovt. Men læreren har ikke været for naiv. Han har praktiseret det, der er fundamentet for hele vores pædagogiske virke: tillid. Kun ved at vise børn og unge tillid, kan de vokse. Indimellem opstår der brud på denne tillid, der skal håndteres - men også dette er en lærerig proces. For at blive hele mennesker har vi brug for at opleve tillid, men også at få erfaringer med det, der sker, når tilliden bliver brudt.

De små enheder – og styrken ved at være store sammen.

At vi er fire-i-en giver os mulighed for at dyrke nærværet og alle fordelene ved de mindre enheder. Samtidig med at vi kan udnytte fordelene ved samlet set at være en stor organisation. Det giver os dels en række fordele i forhold til faciliteter, men også den samlede mængde forskellig viden og muligheden for sparring er en kæmpe styrke. Kunsten er at skabe en organisering, der får hverdagen til at fungere godt for alle og understøtter mulighederne for samarbejde og synergi. Vi tror på, at vi i den henseende er overordentlig godt på vej.

